

ALL IS EXTERNAL - YERİM SENİ!

İsmet Doğan sergisi üzerine bir deneme

Çağdaş sanat her şeyden önce kendisini, kendisinden önceki belki de tüm zamanların sanatlarından doğrudan edinilen keyiften kaçan ve bildiğimiz anlamda estetik olandan uzaklaşan üretimler ile ortaya koyar. Arı bir güzellik algılamasının karşıtı bir ifade kendisini karşılaşmakta en çok zorlandığımız, görseelliğin görülmekten ziyade bilinç-dışında bir sarsıntıdan ibaret yaşantılandığı bir süreç. Simgeselleştirilemeyen katı gerçeklik alanına bir nüfuz etme anı, travmatik olan ile bir karşılaşma hali. Bu; bir yönüyle kendilerini kandırılmış hisseden kuşaklar için “bastırılanın geri döndüğü” bir yeni gerçeklik algılamasına denk düştüğü ya da geç kapitalizmin içinde yol bulmak için elverişli bir araç olduğu da söylenebilir. Bu; sanatın gücüdür ve gücünü gerçekten almaktadır.

Lacan'ın dediği gibi semptomu icat eden kişi Marx ise, bu bize açıkça şunu gösterir ki bütüncül toplumsal düzem ile benliğimizin içsel alanları arasındaki yapılar ortak süreçlere bağlanır. Gerçeklik bir tür üretimdir ve hakikat ile bağlarını semptom üzerinden gösterir. Bu içeri ile dışarı arasındaki ayrımın delindiği, fantezi tarafından ayakta tutulan benliğimizin sarsıldığı andır. Aynı zamanda da bu, sistemin kendi bekasını sağlamak adına ürettiği kodlamanın arızalandığı hissini verdiği için de kişi de garip bir özgürlük duygusuna neden olan andır.

İsmet Doğan'ın resimleri ve videoları iki farklı biçimde çağdaş sanatın bu şok etkisinin yalın üretim ifadesini taşır. Bu açıdan videolar resimlere oranla daha elverişli araçlardır. Hareket-imgenin sürekliliği tekrar (geri-sarım) ile birleşince eylemin kendisi ses-imgenin de desteğini alarak izleyici üzerinde kaçmasına fırsat tanımayan bir etkide bulunur. Bu etki videodaki minimal mekan ve süre ile daha da çarpıcı hale gelmektedir. İzleyici kasmalar ile kusma sesleri ve et parçası ile etin duvardaki çarpmasının yarattığı ses karşısında dolaysız bir durumla karşı karşıyadır. İşte semptomatik olanın kusma ve et ile ortak bağları burada kendisini gösterir. Kusma ve et içerinin; saf ve yüce olan her şeyin tersi, dile getirilmesi imkânsız olanın açığa çıkışıdır.

Resimler ise videolardan farklı olanaklar ile kendilerini ortaya koyar. Bu açıdan İsmet Doğan resimlerinde yine gerçek soğuk maddesel bir imgeleme, fantezi ile belirlenen kurmaca arasında bir ara geçişliliğe açılır. Bu açıdan büyük ölçekli resimler, izleyicinin algısına daha güçlü bir müdahale halindedir ve yine ona kaçma fırsatı vermek istemezler. Bu resimdeki beden imgeleri yasanın fantezi olarak yeniden ürettiği bir arzu nesnesi, kusma ise bu süreçte ödediğimiz bedele karşılık gelen iğrençlik(abject) duygusudur. Kristeva'nın genel tanımına göre, “iğrenç”(abject) bir ben olabilmek için kurtulmam gerekenlerin tümüdür. İğrenç, bu yolla annenin bedeni ile babanın kanunu arasındaki zamansal geçişi etkilediği kadar sınırlarımızın, iç ve dışlarımızın uzamsal ayrımının kırılmasını – yani anlamın çöktüğü durumu- ortaya koyar.

Bu yönden İsmet Doğan resimleri Deleuze'n felsefe dilinde "kvrım" diye adlandırdığı yerde kendisini yeniden gösterir. Deleuze, topolojik olarak i meknın dışarıyla temas halinde olduğunu yeniden dile getirecektir. Bunu sağlayan kvırımdır. Kvırım, içeriyle dışarıyı yaşayan şimdinin sınırında yüz yüze getirmektedir. Dışarısının sabit bir sınır olamadığını ve peristaltik hareketlerle canlandırılmış hareket eden bir madde olduğunu belirtir. Bu hareket kvırımlar ve kvırımlarla (folds and foldings) sağlanacaktır ve bir bütün olarak bakıldığında bir içeri(si) oluşturacaktır. Burada ilginç olan sudur. Aynı yerde Deleuze sunu da işaret edecektir: 'iler/ieriler dışarıdan farklı değildir. Kesinlikle dışarının ierisidir.

Bu açıdan ister içeriyle dışarı arasındaki sınır ihlalleri olarak isterse de birbirlerini oluşturan bir bütünlüklü geçişlilik hali olarak ortaya konulsun, İsmet Doğan sergisi bizi gerçekliğin farklı bir düzlemine sokar. Bu açıdan izleyici videolar olsun resimler olsun dahil olduğu bakışın kaçmakla kurtulamayacağı etkisi altında kalacaktır. Çünkü temel gücünü bilinç-dışı ile kurduğu dolaysız bağdan alan imgelemler izleyicinin kasa da saklanamayacağı yani yakalanmaktan kurtulamayacağı bir oyuna girmesi anlamına gelmektedir. İçerisinin dışarı haline geldiği travmatik bir oyun.

Efe Korkut Kurt